

POUKA O MOLITVI.

PASTIRSKI LIST

PREUZVIŠENOGA NADBISKUPA

D. RA VINKA PULIŠIĆA

VJERNICIM ZADARSKE NADBISKUPIJE

ZA KORIZMU

GODINE 1919.

ZADAR

Tisk. S. Artale

1919.

POUKA O MOLITVI.

PASTIRSKI LIST

PREUZVISENOGA NADBISKUPA

D.^{RA} VINKA PULIŠIĆA

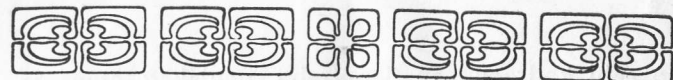
VJERNICIM ZADARSKE NADBISKUPIJE

ZA KORIZMU

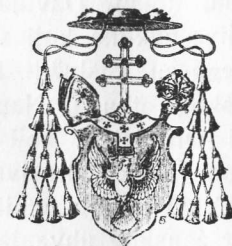
GODINE 1919.

ZADAR
Tisk. S. Artale
1919.

Br. 303.

VINKO DR PULIŠIĆ

PO MILOSTI BOŽJOJ I SV. APOSTOLSKE STOLICE
NADBISKUP ZADARSKI PRVOSTOLNIK DALMACIJE
LJUBLJENIM VJERNICIM SVOJE NADBISKUPIJE
POZDRAV I MIR OD GOSPODINA.

Vjera je vez što spaja čovjeka s Bogom; ovaj vez vuče svoj korijen iz same razumne ljudske naravi i nuždna je posljedica iste. Radi toga kod svih naroda zemlje nailazimo na molitvu i na žrtvu, jer molitva odgovara onoj nuždi koju svaki čovjek osjeća prama višoj Moći eda ga ona uzdrži, a sa žrtvom čovjek priznaje onaj nutrnji nagon, kojim hoće da se očisti svojih pogriješaka te se pomiri s uvrijedjenim Tvorcem.

Ako pak izmedju naroda, koji su se udaljili od božanske objave, nailazimo na najgadnije načine božanskog štovanja bilo u molitvama, bilo kod žrtava, to nam dokazuje da premda je ljudska narav

po sebi kadra upoznati potrebu vanjskog štovanja božjega, ipak po sebi nije sposobna pronaći pravi način tog štovanja. Zato je Bog sam u starom Zavjetu preko Abrama, Mojsije, Davida i Salamuna objavio nepovrijedljive zakone koji su ne samo uređivali štovanje nego su i služili kao priprava na buduće tajne ljudskog otkupa. Napokon u punini vremena božanski Otkupitelj, koji je po davnim obećanjima imao pozvati k jedinstvu vjere i poga-ne, dao je svojoj Crkvi jednu molitvu, „Oče naš“, početak i konac kršćanskog uhvanja, i jednu Žrtvu, završetak i svjetlo prave vjere.

Molitva i žrtva bitni su i glavni dijelovi katoličkog bogoslužja te potpuno odgovaraju potrebi koju duh ljudski osjeća da se u nevoljama života utječe Bogu i da se liši veriga grijeha, u koje upada u ovoj tamnoj dolini suza.

U pastirskom listu od god. 1915 govorio sam vam o žrtvi sv. Mise; ove godine govorit ću vam o molitvi, koja potpuno zadovoljuje ovim trima našim potrebama, eda utažimo Boga, da mu se klanjamo i da od Njega izprosimo duhovne milosti i vremenita dobra, koja su nam potrebita da pošteno živimo i da vjerno ispunjavamo naše vjerske dužnosti.

Na prvi dakle mah vi možete razabrati kako ovaj pastirski list ide za posve praktičnom svrhom, te ga morate držati za jednu posve jednostavnu kateketičku pouku o molitvi, u kojoj pouci ja ću vam govoriti najprije o molitvi u opće, pak onda o potrebi i o dužnosti molitve, o duhovnim i vremenitim koristima iste, te o načinu kako da molimo i za koga da molimo. Pri kraju ću se osvrnuti u kratko i na razmatranje i na neke javne molitve.

Treba da mi uvijek molimo ; ali u ovim danima žalosti i neizrecivih nevolja držim za svoju posebnu dužnost da vam istaknem potrebu molitve eda iz bezdanog ponora grozota koje već pune četiri godine haraju po Evropi te vam uništiše toliko milih života što su imali biti utjehom vaše starosti, podignete oči vaše prama nebu i prosite Boga da vam udijeli svetu odanost te se ustrpljivo podvrgnete nevoljama kojima nas je Gospod posve pravedno kaznio radi našeg otpada od Njega koji je neiscrpivi izvor dobrote i milosrdja. Molimo svi, ali na osobiti način potičem na molitvu naše vojnike, od kojih su nažalost mnogi na bojnim poljanama između mrcvarenja i pustošenja varvarskog rata, zavedeni zlim izgledom bezbožnih suborioca, zaboraviv na svoje vjerske dužnosti, zatamili svako čuvstvo pravednosti i poštenja, te misle da im je dopušteno bezočno Boga i Svece psovati i katkada kradjom otimati tudje te izgredima klatariti i bukom rušiti mir i javni poredak.

* * *

Čovjek je biće koje ne samo osjeća i misli, već je i biće koje moli. Kao što ga osjetna njegova moć potiče da se divi vanjskoj ljepoti a razum potiče da promatra istinu i ljepotu, tako ga mistični osjet goni da se sjedini sa nadnaravnim i vječnim Počelom. Mistični ovaj osjet tako je jak i nesavladiv da u pogibeljima i potrebama života, u nesrećama i u žalostima, u očitim i tajnim tugama goni čovjeka da i nehote podigne oči k nebu, te traži i zove Boga u pomoć i Njemu se moli.

Molitva je dakle uzdignuće duše k Bogu komu se ona klanja te Mu zahvaljuje, očituje mu svoje potrebe, traži od Njega sve ono što nam je potrebno, osobito pak ono što se odnosi na naše vječno spasenje. Ovakvo poimanje molitve pokazuje nam ne samo njezinu uzvišenost nego i njezine plodove. I zaista mi kao da se molitvom uzdižemo nad samim sobama eda se što bliže približimo Bogu; mi Mu u molitvi očitujemo naše misli, naše želje i naše potrebe; mi se u molitvi klanjamo Njegovomu neizmjernom veličanstvu; mi u molitvi zahvaljujemo Bogu na Njegovim blagodatima i potičemo Njegovu dobrotu da nam udijeli sve što nam treba; mi u molitvi ublažujemo Božju pravdu a zazivljemo na nas blage poglede Njegovog milosrdja i tako dobivamo Njegove milosti. Stoga molitvom mi častimo Boga, mi mu zahvaljujemo na dobročinstvima od Njega primljenim i prosimo da nam udijeli sve što nam je potrebno.

Molitva, veli sv. Ivan Damašćanin, jest uzdignuće duše k Bogu. Riječ *duša* ovdje obuhvaća sve više moći duševne, razum naime volju, duh i srce.

Moliti dakle znači podignuti cijelu svoju dušu k Bogu. Tko bi samo mislio na Boga, taj bi zaista podigao svoju pamet k Bogu, ali to ne bi bila molitva kada se i njegova volja i njegovo srce ne bi podigli k Bogu. Ob onomu dakle koji od misli na Boga i na božanske stvari prelazi na sveta i pobožna čuvstva te se zaista svojom dušom, i svojim srcem, u jednu riječ cijelom svojom duhovnom biti obraća k Bogu, možeš reći da zbilja moli.

Budući pak prirodjeno ljudskoj naravi da, i ako ne uvijek na izvanjski način, a to svakako nu-

trnjim izražuje riječima svoje misli i svoja čuvstva, za to sv. Oci nazivlju vrlo zgodno molitvu razgovorom i to izravnim razgovorom s Bogom. „Kad ti čitaš, piše sv. Agustin, onda Bog tebi govori; a kad ti moliš onda ti govoriš Bogu“. (Aug. Enerr. in Ps. 85.).

Potreba molitve. Molitva je svima potrebna: 1. jer ju je Bog sam u starom Zavjetu naredio kad je odredio da mu bude podignut hram u koji su se Židovi morali sakupljati kao u kuću molitve, eda zajednički izvršuju bogoštovne čine. I Isus Krist je više puta na najozbiljniji način stavio molitvu na srce svojim učenicima, kad ih je opomenuo da bdiju i mole, (Luk. 21, 36) kad ih je potakao da mole bez prestanka, (Luk. 18, 1) i kad ih je učio „Oče naš“, koji je kao božanski uzor kršćanske molitve. (Mat. 6, 9-13.) Ali ne samo riječima, zgodno opaža sv. Ciprijan, već i činima i primjerom Isus nas je naučio moliti, jer je On sam vrlo često molio i time nam pokazao koja je naša u tom pogledu dužnost.

Stoji naime o Njemu napisano: „odlažaše u pustinju i moljaše se“ a drugdje: „izidje (Isus) na goru da se pomoli; i provede svu noć u molitvi“. Ako se je dakle On, koji je bio bez grijeha, tako često i tako dugo molio, koliko više to moramo činiti mi grješnici? Ako je On proveo cijelu noć u neprekidnoj molitvi, koliko više moramo mi bdjeti i često se moliti! — I Apostoli vrućim i čestim ponukovanjima sjećaju vjernike na ovu božansku zapovijed. „Bdijte u molitvi“ (1. Petr. 4, 7) dovikuje nam sv. Petar, a sv. Pavao poručuje Solunjanima: „Molite bez prestanka“ (1. Tess. 5, 7).

Ova stroga dužnost da se molimo ima, kako vam već rekoh, svoj temelj u samoj našoj razumnoj naravi; nalazimo je u odnošajima čovjeka prema Bogu svome Stvoritelju, gospodaru, pokrovitelju i dobročinitelju; nalazimo je u najzabavnijem čuvstvu naše beskrajne bijede i potpune nemoći. Dužnost molitve tako je usadjena u ljudskom srcu, da nema naroda ma bio on koliko hoćeš divlji, koji ne bi osjećao te dužnosti te je ne bi vršio; otkad je svijeta i vijeka sa svih strana zemlje dižu se molitve k nebu. Mole Turci i pogani iz dalekih Indija i Kine, divlji stanovnici američkih šuma; pa i ljudožderi na otocima australskog mora, sljedeći poticaj svoje naravi, podižu u nevoljam i pogibeljima svoje ruke prema najvišem Biću. I sami divljaci smatraju živinom svakoga koji se nebi odazvao ovom naravnom nagonu. Za francuskog rata u Africi (1857-1859) nazivao bi danomice neki Beduin jednog francuskog časnika koga je držao u ropstvu „kršćanskim psetom“. Jednog jutra ovaj časnik, jer mu je više bilo dodijalo što ga jedan divljak zove psetom, vas srdit reče mu: Zašto me ti nazivlješ psetom? Ja sam zaisto tvoj zarobljenik ali sam kao i ti, dapače više nego ti, čovjek. — „Ti čovjek? odgovori mu mirno Arapin; ne, nisi ti čovjek, ti si pseto. Ima šest mjeseca što si u mojoj tamnici a još te ne vidih nikada moliti: pa nećeš da te nazivljem psetom?“

Ovaj barbar imao je sto razloga: u cijeloj prirodi jedine životinje ne mole nikada, jer im fali razum, koji nužno podiže čovjeka k Bogu Stvoritelju i gospodaru svemira.

Zapovijed, koja imade svoj temelj u razumnoj

naravi i u harnosti i u podložnosti, koju dugujemo Previšnjemu, te nam je k tomu bila tako često i tako žarko preporučena, bez dvojbe veže nas sve najstrože.

Ali ova dužnost, koja čovjeka strogo veže na molitvu, postaje tim preča u koliko je molitva svakako potrebna za spasenje duše. I tako eto me na drugi razlog koji veže svakoga kršćanina na molitvu.

2. Molitva je potrebna, jer bez molitve nije moguće primati one milosti koje su nam neophodno potrebne eda ustrajemo u dobru sve do smrti.

Vječno blaženstvo biva udijeljeno jedino onima koji ustraju u dobru i u vršenju svojih dužnosti prema Bogu, sve do zadnjeg daha svog života. No, takve ustrajnosti nema bez Božje milosti. Gospod pak ovu milost ustrajnosti udijeljuje nam samo uz uvjet da Ga za istu molimo; i zato je molitva isto tako potrebna za spasenje duše kao što je potrebna milost svim onim koji su došli na dobu razuma te su u stanju da mole. Sve ovo izričito potvrđuje Isus Krist kad govori: „Bdijte i molite“. (Mat. 26); „Treba bez prestanka moliti“. (Luk. 18); „Pitajte i dat će vam se, tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se. Jer svaki koji pita, dobiva, tko traži nadje, a tko kuca otvorit će mu se“. (Luk. 11, 9-10); „Moliti uvijek, govori sv. Beda Časni znači: raditi uvijek prema volji Božjoj“. (Ferraris. Bibliot. art. orat. n. 6).

Zapovijed da se moli obvezuje izravno i po sebi: 1.) Kad čovjek stupi na dobu razuma; 2.) Kad se čovjek nalazi u pogibelji života; 3.) Često u životu, tako da onaj koji ne moli za duže vre-

mena (n. pr. za mjesec dana, po nekima, a po drugima godinu dana), smrtno griješi. (Müller, Theol. mor. Ed. II. Vol. II. pag. 162. Ojetti: Synopsis rerum moral. V. II. Ed. II. pag. 2810.).

Dužnost molitve veže nas neizravno svaki put kad je ona potrebna da predusretujemo ili da se borimo proti teškoj kojoj napasti osobito proti sv. čistoći. Isto tako neizravno je potrebna molitva onda kada bez nje ne možemo da izvršimo koju drugu zapovijed kao n. pr. da se dostojno pričestimo; zatim svaki put kad nam nužno treba koja osobita milost. K tomu mi smo dužni moliti kad društvu, obitelji ili zadruzi, kojoj pripadamo, prijeti koja teška pogibelj duhovna ili vremenita kao n. pr. za vrijeme koje pošasti, za vrijeme rata, pobune, oskudice, vjerskog progona it.d. U svim ovim i sličnim prilikama dužni smo moliti i to pod više ili manje teški grijeh prama prilikama.

Ne rijetko ćeš čuti gdje koji neznanica tvrdi: Bog netreba naših molitava; Njemu su poznate naše nevolje i bez da Mu zanovetamo sa tolikim molitvama On će nam pomoći.

Dakako očita je istina da Bog poznaje naše nevolje i potrebe, te nije nužno da Ga mi molimo eda ih On tako dozna, ali On nama zapovijeda da molimo eda ne bismo zaboravili kako bez Njegove pomoći ne možemo ništa i da tako priznademo našu ovisnost o Njemu. Kršćanin koji ne moli sličan je bilini kojoj fali vlaga te brzo usahne; vojniku bez oružja, koji zato nije u stanju da se bori ribi koja je izvan vode, pa ne može da živi.

Svi sv. Oci jednoglasno potvrđuju potrebu molitve. Bog je, veli sv. Augustin, neizmjereno do-

bar, ljubi nas i pripravan je udijeliti nam svoje svete milosti; ali je odredio da ih neće udijeliti nego onima koji ih budu tražili.

Za koga treba moliti? Mi treba da molimo za sv. Mater Crkvu eda je Bog štiti i čuva. Moramo moliti sami za se, za naše roditelje i rodbinu, za duhovne i svjetovne poglavare, za prijatelje i dobročince, za neprijatelje i za svete duše Čistilišta, za grješnike i za sve one koji se nalaze izvan sv. katoličke Crkve eda se na pravu Vjeru obrate. Ne smijete se bojati da će time što se budete molili za mnoge, vaše molitve vama biti od manje koristi, jer kako tvrdi sv. Ambrozije: „Budete li molili jedino za sebe biti ćete vi sami koji za sebe molite, dok, ako budete molili za sve, i svi će moliti za vas“. (Ambros. Lib. I. De Cain et Abel cap. 6.).

Istaknuo sam vam kako je jedan pravi katolik dužan moliti i za svjetovne poglavare, jer o njihovom pravednom, mudrom i savjesnom vladanju mnogo ovisi opće dobro i mir sv. matere Crkve i ljudskog društva. O sv. Ignaciju Lojolskomu pripovijeda njegov učenik i pouzdanik otac Ribadeneira kako bi on danomice molio Boga za vladare i za sve one koji su obnašali kakvu građansku vlast, eda bi se On udostojao upraviti njihovo nastojanje na korist podanika i na slavu svete katoličke Crkve.

Treba smatrati budalama sve one koji trube da su za upravljanje ljudskog društva potrebni samo dobri zakoni a da molitva u tu svrhu ne pomaže ništa. Svi su umniji i ozbiljniji državnici mislili drugčije, te se nijesu stidjeli sazivati Božji blagoslov nad njihovim političkim djelovanjem. Gla-

soviti španjolski kardinal Ximenes (1437-1517) ministar Ferdinanda katoličkog, imao je jednoga dana da drži sjednicu sa velikašima kraljevstva; dugo vremena čekali su na njega gospoda koji su imali sudjelovati tom sastanku, te im je već bilo dodijalo to predugo njegovo zakašnjenje. Napokon prispije Stožernik i opaziv neustrpljenje i živu žurbu one gospode, zavidnom mirnoćom reče im: Vi ste neustrpljivi radi moga zakašnjenja. Ja sam molio pred Propećem: ne zaboravite nikad da moliti znači mudro upravljati. I pametno je govorio, jer zakoni vrijede i koriste onda kada se njihovo izvadjanje i tačno izvršivanje temelji na svetom strahu Božjemu i na molitvi. Zbog toga i danas još u nekim državama gdje se uvažuje poznato načelo latinskog pjesnika: „A Jove principium“. „Sa pomoću najvećeg Bića nek se započne svaki posao“ (Virg. Eg. III. v. 60.) otvaraju se saborska zasjedanja sa svečanom službom Božjom; u Engleškoj zastupnici započinaju svaku sjednicu lordske kuće sa molitvom, a predsjednik Sjedinjenih Država otvara sastanak u Wasingtonu sa jednom ganutljivom molitvom.

* * *

Molitva ne čini da vene pamet niti da mala-ksa srce čovjeka, kako to podrugljivo tvrde neki koji nijesu nikada sklopili ruke na molitvu. Dosta nam promisliti kako čovjek molitvom priznaje svoga Stvoritelja te se k Njemu podiže i s Njim se združuje, eda nam odmah bude jasno da molitva ne samo ne skućuje duh čovjeka već ga oplemenjuje i čini ga sposobnim i pripravnim na velike i veliko-

dušne žrtve, jer ona na divan način oplemenjuje pamet i učvršćuje srce ljudsko. To nam potvrđuje i iskustvo, te nam povijest iznosi bezbroj primjera ne samo veleuma na glasu bilo radi njihove opširne kulture, bilo radi izvanredne radinosti, već i cijelih naroda glasovitih radi slavnih pothvata, koji su u molitvi našli izvor svojega znanja i junaštva. Da potvrdim ovo što sam rekao iznijet ću vam nekoliko sjajnih primjera.

Kad bi sv. Toma Akvinski (1227-1274), ta naj-sjajnija luč skolastičke filozofije, koga je najvišim pohvalama i sam Dante u „Božanstvenoj Komediji“ pohvalio nazivljuć ga živim i sjajnim svjetlom neba, kad bi, velju, taj velikan naišao na kakvu poteškoću u tumačenju sv. Pisma, namah bi počeo moliti a molitva bi mu ončas razjasnila teški smisao Božje riječi. Poznati engleški filozof Bacon (1560-1626) običavao se pomoliti prije učenja. Galilej je (1564-1642) tvrdio da mu je kod njegovih otkrića više pomogla molitva nego li dalekozor.

Buffon (1707-1788) koga prozvaše knezom naravoslovaca pripovijeda o sebi: „Kad bih radi nestalnosti i poteškoća, koje bi me snašle pri proučavanju prirode, smalaksao i klonuo duhom, ja bih ponizno pao na koljena pred Bogom, usljed česa oćutio bih kako nekakav tihi mir zamijenjuje moje zbu-njenje, te nove sile okrepljuju moj duh“. Fra Ivan iz Fiezole rećeni *blaženi Angjelic* (1455) glasovit radi miline što osjeva na njegovim slikama, kod koga Vasari nezna čemu bi se više divio dali vrlinama slikara ili njegovim krepostinama, nikada ne bi započeo svoj posao a da se ne bi prije vrućom molitvom utekao Bogu za nebesko nadahnuće. Iskre-

nim suzama oblilo bi se njegovo lice dok je slikao propinjanje. (Giovannini: „I doveri cristiani“, pag. 474.). Veliki glazbenik Franjo Haydn (1732-1809) nije se stidio priznati u molitvi tajni izvor njegovih divnih glazbenih nadahnuća. Kad bi mu malaksao zanos i snašle ga neprebrdive poteškoće digao bi se sa svog glazbala, pomolio bi se te bi uspješno nastavio svoj posao. Slavni Mozart (1756-1791) nije nikada zaboravio moliti ni u siromaštvu ni u bogatstvu, ni u poniženjima ni u slavi. Svakomu je poznato da je Joakim Rossini, taj najslavniji i najpoznatiji dramatski glazbenik (1792-1868), sastavio klasičnu svečanu sv. Misu, koja se jedva što je bila objelodanjena iza njegove smrti pjevala po svim stranama svijeta. Pri kraju te Mise napisana je slijedeća posveta koju je sastavio sam auktor: „Bogu. Eto svrših ovu čednu svetu Misu. Ti znaš, o Bože, kako sam po prirodi bio sklon na lakrdiju i da se cijeli moj imetak sastoji od malo srca i od još manjeg znanja. Budi zato blagoslovljen i udijeli mi nebeski raj“. (Conf. Riemann: „Storia universale della musica“). Meni je bila poznata ova nabožna posveta glasovitog glazbara kad sam u rujnu god. 1901. pohodio grobište Père Lachaise u Parizu, pa motreći grob u komu su nekoč počivale njegove kosti, koje su god. 1887. prenijeli u Firencu. nijesam mogao s manjega a da iz dubine svoje duše ne zaželim pokoj vječni duši onoga koji je svoje dane zaključio blagoslivljajući Boga i preporučujući se Njegovom beskrajnom milosrdju.

Poznati naš zemljak dubrovčanin Rugjer Bošković (1711-1787), koji je riješio pitanje kako da se pronadje ekvator i kretanje sunca, usred svojih

dubokih proučavanja nebi nikada zaboravio da svaki dan posveti više sati molitvi. Isto tako glasovit zvjezdoznamac i matematičar otac Secchi (1818-1878) promatrao je iz rimske zvijezdarnice kretanje zvijezda moleći krunicu. Jedan od najzaslužnijih organizatora radničkog pokreta u Francuskoj, Filibert Vrau (1829-1905), kaže da su svi njegovi sjajni uspjesi na socijalnom i religioznom polju bili plod neprestane molitve i neprekidnog sjedinjenja s Bogom (Vanino, Filibert Vrau, Zagreb 1916, str. 232).

Prelazeći od uma na srce, povijest će nam isto tako posvjedočiti da je i srce ljudsko crpilo uvijek jakost i odvažnost u molitvi.

Ako su Rimljani god. 170 pobijedili u današnjoj Ugarskoj Kvade i Markomane, oni moraju tu pobjedu zahvaliti molitvama junačke čete kršćanskih vojnika, koju je car Marko Aurelije prozvao *gromovitom četom*. (Euseb. Historia eccl. V. 5.) Molili su križari za vrijeme svojih ratova u svetoj Zemlji; molili pobjeditelji kod Lepanta, braniči Roda, Malte i Beča.

Junački sugradjani Vilhelma Tell-a molili su prije glasovitih bitaka kod Lampena, Sempocha i Morgartena. (Conf. Mallet: „Storia degli Svizzeri“.) U hramu slijedila je svečana zakletva Pontide. Hrabri francuski maršal Turenna (1611-1775), čigove su pobjede mnogo doprinijele zaključcima Vestfalskog mira, dok je bio na bojnopolju, često bi se povukao u šumu te bi se glavom na kiši a koljenima u blatu klanjao Bogu i uticao gospodu vojska. Molili su sveti Ludvig IX, (1226-1270), Bajardo (1476-1524) nazvan neustrašiv i neokaljan vitez, Ivana Arška (1412-1431), u kojima se usredotočuje

francusko junaštvo srednjega vijeka ; molili su Andrija Doria (1468-1560), Petar Micca († 1706), vojvoda Eugen Savojski (1663-1736), čigovo ime ne umire ne samo radi njegovih sjajnih pobjeda nad Turcima već i radi pobjeda što je za vrijeme dugog rata radi španjolskog nasljedstva izvojštio nad neprijateljima prosvjete slikom Marijinom kojom je bio urešen njegov štit. Ovaj bi junak uvijek nosio sobom knjigu kojoj je naslov „Stope Kristove“, koju je klasično preveo naš nezaboravni Kurelac, te bi iz nje rasmišljao svaki put kad su mu to dopuštali vojnički pothvati. Kad godine 1456 sv. Ivan Kapistran, na poziv sv. o. Pape Kalista III sakupi 60000 križara oduševljenih za boj ali slabo vještih oružju, opazi da turska vojska broji 200.000 sve odabranih i izvježbanih vojaka, koji su namjeravali udariti na kršćane, tužnim se srcem obrati Bogu slijedećom molitvom: „Milosrdni Bože, smiluj se na nas, koje si odkupio svojom dragocjenom krvlju, pomiluj nas poradi presvetih rana tvojih“; te dok je misio opazi kako je strijelica pala na oltar, gdje je on misio ; na toj su strijelici bile upisane ove zlatne riječi : „Ne boj se, Ivane, nego hrabro, kako si započeo, i nadalje nastavi, te ćeš krjepošću imena moga i presvetog križa nadjačati Turke“. Oduševljeni ovim obećanjem uz poklik „Bog je s nama ; Isuse, budi nam pomoćnik !“ kršćani navališe na Muslimane te ih natjeraše sa svih strana u divlji bijeg, a povijest kaže da je ostalo na bojnopolju do 40.000 Turaka, a kršćana je u očajnoj bitci na Dunavu i pod zidinam Beograda palo samo do 300 (Belavić, Sv. Ivan Kapistran pod Beogradom, Vukovar 1907, str. 22). Seljaci Vandeje, koje Napoleon I. nazivlje gi-

gantima, krećali bi u rat molitvom. „Najsajjnija bitka u povijesti Italije, kaže Cezar Balbo, ona naime kod Lenjana, bila je izvojštena pomoću Pape i Boga. Lumbardezi videći kako im dolazi u susret neprijateljska vojska padoše na koljena, pomoliše se Bogu za pobjedu ; digoše se odlukom da pobjede ili da umru, i pobjediše“. (Balbo: „Sommario della Storia d' Italia“, pag. 11.) Austrijski maršal barun Ernest Laudon (1716-1790), koji iz dubokog osvjedočenja predje od protestantizma na katoličanstvo, bio je na izgled svojoj vojsci u vršenju pobožnih dužnosti i svakako je zahtjevao da se vojnici i na bojnopolju zajednički mole u jutro i na večer. Na svojoj smrtnoj postelji mnogobrojnim časnicima tu prisutnim vruće preporuča da ne bi nikada lučili vojničku hrabrost od vjerskog osvjedočenja i da bi se držali daleko od slobodnog zidarstva kao od najveće nesreće. Pa nadoda : „Sreću, koja me pratila u mojim vojničkim pothvatima, moram da zahvalim mojim molitvama, kojima sam se uvijek pouzdano Bogu uticao ; u tim istim molitvama moram da tražim izvor onog duševnog mira, koji uživam i u ovaj čas kad imam da stupim pred vječnog Suca“. (Macherl: „Geschichte Oesterreichs.“ Graz 1906. Iz III. str. 479). Ove riječi ne bi smjeli zaboraviti osobito oni naši vojnici, koji mjesto da zahvaljuju Bogu što ih je očuvao od smrti i povratio žive i zdrave njihovim obiteljima, objesno psuju, dapače neki su od njih tako drzoviti te ismjevavaju one koji mole. General Louis de Sonis (1825-1887), jedan od najhrabrijih modernih vojskovođa francuskih, koji se je svojim junaštvom istaknuo u afrikanskom ratu (1857-1859), u bitci kod Solferina (1859) i u fran-

cusko-njemačkom ratu (1870-1871) i za to bi od Napoleona III odlikovan velikim krstom počastne legije (de la Légion d'Honneur), kroz dugotrajnu vojničku službu svaki dan je gorljivo molio, često primao sv. Sakramente i prisustvovao sv. Misi kad je samo mogao, te neprestano poticao vojnike na vršenje kršćanskih dužnosti. Njegova pobožnost, kaže jedan njegov tijesni prijatelj, profesor Baunard, nije bila površna ni nestalna, nego iskrena, ozbiljna pobožnost pravog kršćanskog junaka; stoga bi često opetovao svojim oficirima: Stavih život svoj do nogu Onoga koji je svoj dragocjeni život žrtvovao za nas. (Vanino: „General de Sonis“, Zagreb 1909, str. 60 sl.). Znamenitu je dakle istinu ustvrdio glasoviti španjolski pisac Donoso Cortes (1809-1853) kad je slijedeće riječi napisao: „Uvjeren sam da mnogo više koriste svijetu oni koji mole nego li oni koji raspravljaju. Ako svijet ide od zla na gore to je stoga što se više raspravlja nego li moli. Da bi nam bilo dopušteno zaviriti u tajne Božje, ja sam osvjedočen da bismo ostali zbunjeni videći čudesne učinke molitve i u čisto ljudskim pitanjima“. (Donoso Cortes, list g. Alb. Blanche.) Doista nema sumnje da molitva pravednika spasonosno utječe na tijek povijesti roda ljudskoga.

* * *

_____
Mons. Baunard, rektor sveučilišta u Lille-u, je napisao kićenim slogom i divnom točnošću život generala de Sonisa *Le general de Sonis. D'après ses papiers et sa correspondance*. Paris 1903. Osim ovog klasičnog životopisa koji je doživio 52. izdanje, Baunard je objelodanio veoma znamenito djelo, koje je godine 1904 bilo prevedeno na talijanski jezik

Iza kako sam vam sa povjesničkim primjerima dokazao društvene koristi molitve, iznijeti ću vam glavne njezine duhovne plodove:

1.) Molitva nas združuje s Bogom. Sv. Ivan Klimak (525-606.) posve zgodno nazivlje molitvu *pouzdanim razgovorom i sjedinjenjem s Bogom*. (Giov. Clim.: „Scala del ciel“ 28 scala). I zbilja onaj koji moli upravlja svoj polet sa zemlje k nebu, sa tame k svjetlosti, združuje se sa zborovima blaženih duhova i opći s Bogom kao što vjerni podanik opći sa svojim vladarom, ljubazni sin sa svojim milim ocem. Sve moći duše onoga koji moli, njegova naime pamet, njegov razum, njegovo srce i njegova volja združuju se s Bogom. A to se združenje zbiva pohvalom, poklonstvom, vjerom, uhvatanjem i ljubavi onoga koji moli. Jer onaj koji moli ispovijeda svoju vjeru u mudrost i svemogućstvo Božje, u milu Providnost našeg nebeskog Oca; ispovijeda takodjer i uhvanje u Božansku dobrotu, u milosrdje i vjeraost Njegovih obećanja; napokon ispovijeda i ljubav tu najljepšu izmedju svih krepo-

_____
pod naslovom *Il dubbio e le sue vittime nel secolo presente*. Torino 1904. Auktor u ovoj knjizi navodi mnogo primjera, koji bjelodano dokazuju kako kršćanska vjera ima moćni ugled da prigne i najupornije glave. Ovu prekrasnu knjigu živo preporučujem svećenicima naše nadbiskupije, jer sam uvjeren da će čitanjem iste dobiti podpunu i vjernu sliku današnjih bogumrskih i lahkoumnih skeptika koji u dvojbi mjesto mira nalaze samo nezadovoljstvo što im para srce i omamljuje pamet, pošto, kako tvrdi sv. Augustin, duša naša neodoljivo teži za istinom: „Quid fortius desiderat anima quam veritatem?“ (Tract. 26 in Io.)

sti, koja čini da se s Njim združimo i da prilagodujemo našu volju volji Božjoj. Srce onih dvaju učenika, što su na Uskrs išli u Emaus, plamtilo je od ljubavi i od revnosti dok su se razgovarali sa uskrslim Isusom; na isti način i naše će srce usplamtiti Božjom ljubavlju ako se u pobožnoj molitvi budemo zabavljali s Bogom.

2.) Molitva nas čini misliti na duhovne stvari. Jedno od najuspješnijih srestava da u sebi pobudimo plemenite misli i velikodušna čuvstva jest često općenje sa mudrima i kreposnim ljudima. Koliko više neće biti kadrim oplemeniti, pročistiti i posvetiti čuvstva čovjeka često i pouzdano općenje s Bogom, izvorom kršćanske mudrosti i svetosti! „Čovjek u molitvi, primjećuje sv. Ivan Zlatousti, upoznaje Boga i sebe, svijet ovaj i njegove taštine, vrijednost vremena i vječnosti, prevarljiva začaranja zemaljskih stvari, sreću prave kršćanske ljubavi. Ovo raznovrsno poznavanje sili čovjeka da prezire samoga sebe, i sve prolazne stvari, a da ljubi Boga i vječna dobra i da pomoću svetih misli živi već na ovoj zemlji nebeskim životom.“ (Joan. Chrys. de orat. hom. II.).

3.) Molitva nas krijepi proti zlu. „Molitva, veli isti sv. Ivan Zlatousti, jest najuzvišenije i najzgodnije orudje proti svim neprijateljima našeg spasenja. Čovjek odan molitvi postaje radi uskog sjedinjenja s Bogom, Gospodinom vojska, nepredobiv u duhovnim borbama. Oslanjajući se na Boga može on pouzdano opetovati sa prorokom: „Gospod je moje spasenje, koga da se bojim! Gospod čuva mi život, tko može učiniti da ustrepeta moje srce? Moje srce neće se bojati ni onda kada budu stale

ispred mene utaborene vojske“. (Psalam 22, 4; 26, 1-3). Pa će i nama lahko poći za rukom svladati neprijatelja paklenoga budemo li se uticali molitvi; ali ako budemo ljenčariti, lahko će nas naš duhovni neprijatelj pobijediti. (Joan. Chry. hom. II. super orat.).

4.) Molitva ulijeva u naše srce čežnju i zanos za onim što je dobro, jer čovjek u molitvi pribavlja sebi ne samo jakost da izbjegava i svladava ono što je zlo, već i srčanost i oduševljenje da vrši dobro. Duše odane i ustrajne u molitvi kao da lete nad svim tjeskobama, nestalnostima i dvojabama običnih ljudi, koji prosudjuju svoja djela prama krivim nazorima i načelima labave ljudske razboritosti. — Molitva je ulijevala odvažnost i junaštvo u srce svetih mučenika, te su oni mogli da odole i najokrutnijim progonima. Molitva je ona koja je ulijevala odvažnost u srca apostolskih ljudi svih kršćanskih vijekova, te su oni prezreli sve poteškoće i grozne muke eda pribave što više duša Bogu. I ako još dandanas imade u katoličkoj Crkvi toliko plemenitih muževa, koji su umrli svijetu i sebi, žive i žrtvuju se jedino za dobro vremenito i duhovno svoje braće, i to je bez dvojbe jedan od plodova molitve.

5.) Molitva tješi u nevoljama. I zaista molitva je izvor utjehe za sve one, koji u žalosti uzdišu i trpe. Povijest nam to potvrđuje sa bezbroj slučajeva, od kojih ću vam navesti jedino ovaj. Toma Morus, glasoviti kancelir Engleške, bio je bačen u tamnicu radi toga što se je junački opro rastavi okrutnog kralja Henrika VIII. od njegove zakonite žene Katarine Aragonske i jer nije htio priznati

glavarom Crkve kralja engleškog. Sva nerazborita nastojanja rodbine i prijatelja i samog kralja da ga spase bila su uzaludna, te on mirno moleći se Bogu uspe se na vješala dne 6. srpnja 1533 gdje spokojno preda svoju plemenitu dušu Stvoritelju koga je uvijek ljubio i vjerno služio.

Sveti Ivan Zlatousti ovako tumači utjehu što molitva uvijek ulijeva u srce onih koji mole: „Ako ljudi u teškim žalostima i nesrećama nalaze utjehu u tome što drugima povjeravaju sve jade i pričaju svoje nevolje, koliko više neće tebi biti od utjehe ako u molitvi očituješ Bogu jad i čemer tvojega srca? Ne rijetko našim suzama dodijavamo svome iskrnjemu, te on nastoji da se od nas hladno odaleči; ali Bog ne postupa tako, već On blago i milosrdno sluša naše jade te nas ljubezno k sebi privlači. Što se duže i češće Bogu jadaš to Mu postaješ sve miliji i On žurnije uslišava tvoje molbe“. (Sv. Iv. Zlat., Hom. super incompr. Dei). Toga radi preljubeznivi naš Spasitelj pozivlje sve žalosne da u Njemu traže utjehu i okrepu u nevoljama svojim, veleć: „Dodjite k Meni vi svi koji ste umorni i ožalošćeni i ja ću vas utješiti“. (Matth. 11, 23). Na isti način i Apostol sv. Jakov potiče vjernike na molitvu govoreći: „Je li tko između vas ožalošćen? Nek se moli“. (Jak. 5, 13). I zaista svaki koji je bio zapušten i progonjen od ljudi, pa u žarkoj molitvi izlio svoje tužno srce pred Ocem nebeskim koga sv. Pismo nazivlje „ocem milosrdja i Bogom svake utjehe“ (2. kor. 1. 3.), taj je svaki put bio utješten i potpuno ohrabren.

6. Molitvom mi dobivamo pomoć u našim potrebama i milost ustrajnosti u dobru sve do smrti.

U svim potrebama bilo javnim, bilo osobnim, bilo duhovnim, bilo vremenitim, kršćanin nek se utječe Bogu, i Bog će mu priskočiti u pomoć. Bezbroy puta mi vidimo toliko u sv. Pismu staroga Zavjeta koliko u onomu novoga Zavjeta, da je dobri i milostivi Bog uvijek brz priskočio u pomoć svima onima koji su se k Njemu u nevolji obratili za pomoć. I sv. Augustin tvrdi kako je nužno, neprestano i gorljivo moliti eda zaslužimo konačnu ustrajnost, pa potiče vjernike „da svagdanjim molitvama prose od Boga, Oca svjetlosti, postojanost u izvršivanju Njegovog svetog zakona i uvjerava ih, da ako to budu činili, nek budu sigurni da neće biti izlučeni od odabrane čete preodredenika“. (Aug. De dono perseverantiae).

* * *

Ako hoćemo da nam naše molitve donesu sve ove dragocjene plodove, naše najglavnije nastojanje mora biti: moliti dobro. A tko želi moliti dobro i uspješno taj neka se posve marljivo pripravi na molitvu. Ovaj naputak daje nam samo sv. Pismo kad govori: „Prije molitve pripravi svoju dušu i nemoj biti kao onaj koji kuša Boga“. (Eccli. 18, 23). Priprava na molitvu ne sastoji jedino u tomu da odalečiš od sebe svjetovne misli, već da si posve živo dozoveš u pamet prisutnost Božju. Kad hoćemo dakle da molimo mislimo na molitvu što smo naumili obaviti, i na Boga s kim hoćemo da u molitvi govorimo.

Eda naša molitva bude uspješna i korisna treba da molimo *pomnjivo, pobožno, ponizno, pouz-*

dano i postojano. Ovo ću vam sad sve potanko rastumačiti.

Moliti *pomnjivo* znači baviti se Bogom i s onim za čim ide naša molitva, a odbaciti koliko nam je više moguće svaku beskorisnu misao i rastrešenost. Svojevoljne i hotimične rastrešenosti lakki su grijeh pa i u onim molitvama koje nam nisu propisane. One mogu biti teškim grijehom kad smo rastrešeni u propisanim molitvama. I ako neki izgovaraju na pamet ili čitaju iz molitvenika posve lijepe molitve, a ipak svojom pameću lete poput leptira simo tamo i, mješte da se bave Bogom i duhovnim stvarima, oni su zaokupljeni taštım i svjetovnim mislima; to im ovake molitve ne donose nikakve duhovne koristi, jer ovako moliti ne znači podignuti pamet k Bogu, već to znači izgovarati samo usnama a ne srcem i od srca riječi. Tko moli rastrešeno on se ljuto vara ako misli da će biti uslišan. „Kako možeš ti želiti, pita sv. Ciprijan, da te Bog sluša dok ti samoga sebe ne slušaš, jer ti isti ne znaš što govoriš niti što od Boga prosiš?“ (Cyp. De oratione dominicali n. 31.).

Moliti *pobožno* znači moliti živom željom da postignemo ono što pitamo od Boga.

Moramo moliti *ponizno* to jest posve proniknuti poznavanjem naše nemoći, našeg ništavila, i veličine Boga, pred koga nijesmo dostojni da stupimo niti da zadobijemo Njegove milosti. Ovo ponizno raspoloženje duše naše jest neophodno potrebno eda budemo uslišani, jer sv. Pismo veli: „Bog se suprotivi oholima a daje svoje milosti poniznim“. (Jak. 4, 6.).

Moliti *pouzđano* znači za vrijeme molitve go-

jiti stalno uhvanje da će Bog uslišati našu molitvu ako nam je ona korisna za naše spasenje. „Štogođ budete prosili u molitvi, govori Isus Krist, nadajte se da ćete to postignuti i zaista ćete postignuti“. (Mark. 11, 24).

Moliti *postojano* znači moliti ustrajno i ne zapustiti molitvu niti onda kada Bog odgadja da nas usliša.

Bog često ne uslišava odmah naših molitava, jer hoće da kuša naše pouzđanje i da pobudi u nama jaču želju da postignemo ono što prosimo. Kao što često pobjeda u borbama ovisi o postojanosti, tako i uslišanje naših molitava ovisi o bično o ustrajnosti u molitvi.

* * *

Neki kršćani tvrde da su molitve nekorisne, jer da ne postizavaju milosti za koje prose. Tima sv. apostol Jakov odgovara ovim riječima: „Ne postizavate jer molite zlo“. (Jak. 4, 3.) A sv. Agustin to tumači ovako: „Nije uslišana molitva, kad onaj koji moli nije dobar ili ne traži dobre stvari, ili ne moli dobro“. Tri dakle svojstva treba da prate molitvu eda bude uslišan onaj koji moli; a ta svojstva jesu: 1.) da bude *dobar* onaj koji moli; 2.) da traži *dobre* stvari; 3.) da moli *dobro*.

Mora biti *dobar* onaj koji moli, jer čovjek koji hoće da zasluži molitvom kod Boga i da zadobije ono što traži, ima biti u prijateljstvu s Bogom to jest mora biti u posvećujućoj milosti. Ništa naime ne može da zasluži kod Boga onaj koji u času same molitve ustraje po smrtnom grijehu u pobuni

protiv Boga i zato je Prorok Izajija govorio Židovima: „Bog vas ne uslišava jer su vaša bezakonja postavila između vas i Njega visoke zidine“. (Iz. 59, 1.-2.). Sa svim tim za to ne smijemo zaključiti da je molitva grješnika bez ikakve koristi, jer i ako grješnik dok se nalazi u smrtnom grijehu ne može ništa da zasluži kod Bog budući da je ljubav iliti posvećujuća milost, koja se gubi smrtnim grijehom, izvor svake zasluge, ipak radi samog milosrdja Božjeg grješnik može isprositi milosti ako ih samo traži pristojnim i dostojnim načinom, jer, kako vidjesmo, Sv. Pismo nazivlje, Boga Ocem milosrdja; a i zemaljski otac često podijeljiva svoje blagodati i neharanom sinu ako se ovaj na njega ponizno obrati.

Molitvom moramo prositi *dobre* stvari, to jest ono što je pravedno, pošteno a milo Bogu i što nam pomaže da postignemo zadnji cilj, to jest spasenje duše, a nikada ne smijemo tražiti molitvom stvari, koje se protive bilo našem, bilo tuđem spasenju. Možemo molitvom tražiti i vremenite blagodati, samo ako iste ne priječe spas duše, i zato dok za takove stvari molimo treba da se posve podvrgnemo Božjim odlukama. Često se ne traže od Boga nego vremenita dobra, kao zdravlje, sreću, bogastvo, časti it.d. Ali ako Bog predvidja, da bi nam takva dobra bila na propast duhovnu ili vremenitu, On kao dobri otac ne uslišava naših molitava, „eda nam, kako kaže sv. Agustin, Njegov dar ne bude na štetu“. (Aug. Psal. 144.). Bog u takvim slučajevima postupa s nama, kao što vrijedan liječnik postupa sa svojim bolesnikom. Razborit liječnik ne će nikako dati bolesniku lijekariju, koju ovaj traži, već

jedino onu za koju on znade da će mu koristiti zdravlju.

Za koja dobra treba da se osobito molimo Bogu? Na taj upit sv. Agustin ovako odgovara: „Molitvom je zgodno tražiti ono što je zgodno željeti“. (Aug. Ad Probum Ep. 121). Naše pak želje, eda budu dopuštene i zgodne, potrebno je da su uredjene, to će reći: da *na prvom mjestu* moraju biti one, koje se odnose na *život vječni*, a *na drugom* one, koje se odnose na *vremenita* dobra. Usljed toga mi najprije treba da tražimo od Boga duhovna dobra, a tek onda vremenita dobra, u koliko nam ista mogu pomoći da napredujemo u kreposti i dospijemo do vječnog spasenja. Istim redom potrebno je da tražimo ova dobra ikad molimo za druge.

Molitvu treba napokon obaviti *dobro*, što će reći: da moramo moliti ponizno i pouzdano, kako sam vam to već i rastumačio. Poniznost je potrebna jer poniznošću ispovijedamo našu bijedu, potrebu i nedostojnost; potrebno je uhvanje, jer istim priznajemo svemogućstvo i dobrotu Boga, toga najvišega i najobilatijega dijelitelja svakog dobra. Ovim krepostima treba još nadodati pomnju, postojanost, čisto i razgovjetno izgovaranje riječi te shodan i pobožan položaj tijela. Budući pak da ne smijemo nikada zaboraviti našu nevaljanost i kukavnost pred Bogom, niti naše grijehe, usljed kojih bivamo nedostojni da nas On usliša, to moramo uvijek svaku stvar moliti u ime i po zaslugama Isusa Krista, kako nas to uči sv. Mati Crkva, koja sve svoje molitve zaključuje poznatim načinom: Po Gospodinu našem Isukrstu.

Molitvom mi smijemo da se obratimo i na bl. Djevicu Mariju i na ostale Svece, za koje ipak treba znati, da nisu oni koji nam darivaju milosti, već da su oni koji ih prose za nas kod Boga. Jedini Bog, kao potpuni gospodar svega, može nam udijeliti milosti, koje od Njega tražimo; a Sv. Sveci kao prijatelji Božji a naši pokrovitelji sjedinjujuć njihove molitve s našima sigurnije nam isprose milosti kojih trebamo. Iza Gospe, moramo na osobiti način častiti one Svece, koji su najslavniji i koji su se za života svoga našli u prilikama jednakima našim, bili istoga zvanja, izloženi istim napastima i onima kojima se svijet obično utječe u posebnim nevoljama. (Sv. Roko, Sv. Anton Padovanski, Sv. Blaž it.d., (Cfr. Gaume, Catechismo di perseveranza, vol. IV. pag. 239.), našim imenjacima, te napokom svetim pokroviteljima naše pokrajine i našeg mjesta i onima kojih posjedujemo svete moći (Sv. Šimun, Sv. Stošija) i koji su bili naši zemljaci (Sv. Jerolim).

* * *

Molitva može biti dvovrsna: nutrnja ili pameti i izvanjska ili molitva riječi: 1.) Molitva pameti jest ona molitva u kojoj bez išta govoriti duša se naša podiže k Bogu te razmatra koju vjersku istinu eda tako dodje do kakvog moralnog ili praktičnog zaključka. Ova vrst molitve zove se i razmišljanje. U razmišljanju mi podižemo našu pamet i naše srce k Bogu te se u muku, ništa ne govoreć, bavimo kojom objavljenom istinom, potrebama i stanjem duše naše eda postanemo bolji, te još više ljubimo Boga i nastojimo oko Njegove proslave i spasa naše duše.

Razmišljanje prosvjetljuje našu pamet, podžiže našu revnost u službi Božjoj, ulijeva nam srčanost u borbi proti grijehu, i sokoli nas na putu kreposti. Ono je najsigurniji temelj kršćanskog života, te stoga svima potrebito. Sigurno je da ako su mnogi kršćani zaboravili na Boga, na svoje vjerske dužnosti, te idu za uvijek izgubljeni, da je tomu jedini uzrok što ne razmišljaju vječne istine.

Nitko ne može da se riješi ove dužnosti razmišljanja pod izlikom neznanja ili nikakve sposobnosti na razmatranje. Jer kao što svi ljudi ma bili koliko hoćeš prosti i neuki razmišljaju i bave se svojim vremenitim poslima, tako isto mogu promatrati veličanstvo i svetost Božju, zabavljati se otajstvima života i smrti Isusa Krista, misliti na taštinu i nevaljanost dobara ovoga svijeta i na važnost vječnog spasenja. Svi su Sv. Sveci danomice razmišljali, jer su bili potpuno osvjedočeni o važnosti razmatranja, pa bi ga vruće i drugima preporučivali. Sv. Bernard misli da onaj koji ne razmišlja ne pozna samoga sebe, pak se zato ne boji grijeha. (Marotte, „Corso completo di istruzionc cristiana“, vol. II. pag. 224).

Sv. Filip Neri (1515-1595) još za vrijeme svojih filozofskih nauka postavi sebi za pravilo često promišljati o mucu Isusovoj, o grijesima i o neharmonosti ljudi; on ne bi nikada pogledao na križ a da gorko ne proplače. Eda dobro razmišljaš dosta je da ljubiš Boga, jer posve lahko mislimo na predmet koji volimo. Lakomac drage volje i često misli na svoj novac, trgovac na svoj posao, zanatlija na svoj zanat, oholica na svoje časti, jer svi ti vole te stvari. Ljubimo Boga i dušu našu, pa ćemo rado misliti na

Boga i na spasenje duše naše. Tvrđiti da ne možemo razmišljati isto je što i priznati svoju nehajnost prama Bogu i svoj nemar prama spasenju svoje duše.

Svako razmatranje dijeli se u tri dijela: priprava, samo razmatranje i zaključak. Kod priprave treba izvršiti ova tri čina: 1.) staviti se u prisutnost Božju; 2.) klanjati se Njegovom veličanstvu; 3.) uvjeriti se da smo nedostojni Njegove Božanske prisutnosti, govoreći na primjer kao Abram: Kako da se usudim govoriti momu Gospodinu, ja prah i pepeo! ¹⁾ Sve ovo troje treba obaviti u posve kratko vrijeme. Kod samog razmatranja promišlja se: 1.) jedna vječna istina, ili koja tajna vjere, pomnjivo dozivajući sebi u pamet što su nas Spasitelj ili Sveci naučili u pogled toga i primjere što su nam dali. Možemo se poslužiti u tu svrhu i kojom nabožnom knjigom, kao na pr. zlatnom Knjigom sv. Alfonsa Ligorija kojoj je naslov *Istine vjekovječne*. Ako neznamo čitati onda razmišljajmo o svrsi čovjeka, o četiri posljednje stvari osobito pak o smrti i to tako živo i zorno kao da se nalazimo na smrtnoj postelji te ćemo do mala ostaviti za uvijek ovaj varavi svijet a poći Bogu na sud. 2.) Treba misliti na samoga sebe te na sebe prilagoditi istinu s kojom se bavimo. Usporediti ćemo svoje vladanje sa svojim dužnostima eda vidimo jesmo li bili vjerni našim posebnim obvezama; treba se poniziti na pogled naših grijeha i pobuditi u sebi čuvstva koja odgovaraju razmatranim istinama. 3.) Potrebno je da iz predmeta o komu smo

1) Gen. 18, 27.

razmišljali sadjemo na praktične odluke, odnosno na obnovu našeg vladanja i na pravila našeg života. Kazat ćemo na pr.: Kao plod ovog mog razmišljanja danas ću se vježbati u ovoj stanovitoj krijeposti, izbjegavati ću ovu stanovitu manu; a kroz dan često se sjetiti ovih odluka.

Zaključak sastoji se i on od tri čina: 1.) Zahvaljujemo Bogu na milostima i na prosvjetljivanjima što nam je udijelio za vrijeme razmatranja; 2.) obećajemo da ćemo se vjerno držati odluke što smo kroz razmatranje poprimili; 3.) postaviti ćemo se pod osobitu zaštitu Boga i Bl. Djevice Marije.

Ovo je jednostavni i lahki način sv. Frane Saleškoga, kojega su se držali toliki Sveci i iz kojega su pobožne duše crpale te i još dandanas crpe svi dobri kršćani neizmjerne duhovne plodove.

Bože moj, ulij ti u srca mojih vjernika a navaš mojih svećenika želju i slast vječnih istina, te će se u njihovim srcima usljed sabranog i pobožnog razmatranja tvog svetog zakona rasplamsati oganj tvoje ljubavi i revnost u spasavanju duša.

II. *Usmena molitva* jest oda koju obavljamo glasno i izgovarajući riječi. Ona traži od nas čedan i pobožan položaj tijela, sabranost uma i pobožnost srca. Bez ovih dvaju zadnjih uvjeta ne može se reći da pravo molimo, već zaslužujemo onaj ukor što je Gospodin upravio na tvrdokorne Židove; „Puk ovaj časti me samo usnama, ali je srce njegovo daleko od mene“. (Mat. 15, 8).

Sabranost ili pomnja kojom treba obaviti usmenu molitvu jest trovrsna: 1.) pomnja pri izgovaranju riječi, to jest nastojanje da polagano, potpuno i razgovjetno izrazujemo iste; 2.) pomnja na

smisao, a sastoji se u nastojanju da dobro shvatimo značenje riječi eda izgovaranje riječi bude popraćeno sa čuvstima srca; 3.) pomnija *na Boga*, koja je najbolja od svih, a sastoji se u sjedinjenju pameti naše s Bogom za vrijeme cijele molitve. A to se sjedinjenje s Bogom očituje u Njegovom klanjanju, zahvaljivanju i u prošnju milosti kojih osobito trebamo. Pomnija na riječi naše molitve dostatna je da ispunimo zapovijed molitve; ali kad bi ona bila sama, naše bi molitve bile posve hladne i bez velikih plodova. (Conf. S. Thom. 2, 2, q. 83, art. 13).

Poput razmatranja potrebita nam je i usmena molitva: 1.) jer nam ju je naložio naš Spasitelj, naredivši nam da molimo molitvu Gospodinovu; a i Crkva nam u tom služi za primjer, jer u svim svojim pobožnostima služi se usmenom molitvom; 2.) jer, budući da je čovjek sastavljen od duše i tijela, posve je zgodno da i osjeti sudjeluju, u koliko mogu, u hvali i slavi Boga; 3.) duša naša tako je ovisna o sjetilima, da mi, eda pobudimo u sebi dobre misli te se podignemo k Bogu, obično trebamo koji vanjski podražaj; 4.) usmena molitva potrebita je jer drugoga potiče na pobožnost te uzdržava vanjsko štovanje Božje.

Usmena molitva dijeli se na *javnu* i na *osobnu* ili *privatnu*.

Javna molitva jest ona koju obavljaju crkovenjaci na ime cijeloga puka, i mora biti usmena eda ju čuju svi oni na korist kojih se obavlja; eto vam razloga zašto je Crkva naredila da njezini duhovnici na glas izgovaraju javne molitve. *Osobna molitva* jest ona koju svaki kršćanin obavlja ili oso-

bno napose ili s drugima, koji opet mole osobno i na svoje ime i to ili za sebe ili za svoju braću.

Između najuspješnijih osobnih molitava treba istaknuti tako zvane strjelovite molitve, jakulatorije ili uzdase. *Strjelovite molitve* jesu kratke i žarke molitve kojima se usrdno obraćamo k Bogu, te Ga ili hvalimo ili zovemo u pomoć. Zovu ih strjelovitim molitvama zato jer su poput strijela, što ih odapinje ljudsko srce prama Božjem srcu. Zasebna njihova kratkoća pruža nam zgodu te ih možemo ponavljati svaki čas i u svakoj prigodi. Bilo da smo na samu, ili u društvu, bilo da se odmaramo ili da smo zaokupljeni kojim poslom, mi uvijek možemo da molimo jakulatorije. K tomu na nje ne upliva toliko ni hladnoća ni rastrešenost, pa nas uzdrže u neprekidnom sjedinjenju s Bogom. One malo po malo učvršćuju u nama duh pobožnosti i na osobiti način podižu nas k Boga.

Sveci su posve često rabili strjelovite molitve i u velike ih cijenili. Neki Sveci ili bi sastavili oni sami koju od ovih molitvica ili bi je od drugoga usvojili, te bi ona postala njihovim geslom, koje im je služilo na uvijek novu srčanost u borbi proti strastima ili na neopokolebivu ustrajnost u službi Božjoj. *Bog moj i sve moje*, neprestano bi opetovao Sv. Frano Asiški. *O slavna Djevice, čašćena na oltarima*, uzdisao bi Sv. Ante Padovanski. — *Sve na sve to veću svlavu Božju*, bijaše geslo Sv. Ignacija Lojolskog. — *Što je ovo za vječnost i prama vječnosti?* pri svakom koraku pitao bi Sv. Vjekoslav Gonzaga. — *Ili trpjeti ili umrijeti*, klicala bi Sv. Terzija. — *O Presveto Trojstvo!* pun gorljivosti bi opetovao apostol Indija Sv. Frano Ksaverije.

Osobito kad nas bolest pritisne te ne možemo da se inače molimo, potrebno je često ponavljati koju strjelovitu molitvicu a navlaš ovu tako zgodnu: *Bože moj, budi volja tvoja.*

* * *

Rekoh vam da su javne molitve one koje se obavljaju u crkvama i kojima prisustvuju ili na koje su pozvani vjernici. Naš je božanski Otkupitelj na osobiti način preporučio javne molitve kad je ono rekao Apostolima: „Ako se dvojica od vas slože na zemlji u traženju kojemu drago stvari, ona će im biti udijeljena od mog Oca, koji je na nebesima. Jer gdje su dvojica ili trojica sakupljena u moje ime, tu sam i ja između njih“. (Mat. 18, 19, 20.). I zaista nema sumnje da je molitva, koju upravlja više osoba zajednički združenih, mnogo milija Bogu, i uspješnija kod Njegovog srca nego li molitva jedne jedine osobe.

Javne molitve obično su popraćene od pjevanja a kadgod i od glazbe. Pjevanje jest jače izražavanje pobožnosti i svetog veselja, kojim vjernici obavljaju hvale Gospodinove. Ono čini molitvu mnogo svečanijom i ganutljivijom nego li je jednostavna i tiha.

Glazba, kad je sastavljena u duhu Crkve i po njezinim nuputcima, sa ganućem što pobudjuje njezin sklad, puno podiže pamet i srce toliko onih koji pjevaju, koliko onih koji slušaju. Ona potiče srca vjernika na živa čuvstva pobožnosti prama Bogu i tako čini da pjevanje bude miloglasnije i pobožnije. Za ove spasonosne plodove crkvenog

pjevanja, između ostalih, svjedoči nam sv. Agustin, koji u svojim *Ispovjestima* ganutljivo i milo opisuje koliko je uplivala na njegovo obraćenje nabožna glazba te mu znala izmamiti suze pokajanja.

Glavnije javne molitve, osim sv. Mise i zvaničnih svećeničkih molitava što se nalaze u Breviru, jesu blagoslovi, ophodi i drugi neki nabožni obredi. Eda ne duljim odveć reći ću vam samo u kratko koju o nekima.

Sa riječu blagoslov označujemo one molitve koje Biskupi ili svećenici mole nad osobama eda im isprose blagoslov i milosti Božje. Slične molitve mogu se obavljati i nad nekim stvarima eda one dobiju od Boga moć da nas štite proti uplivu Sotone i da podpomažu navlastito u duhovnim potrebama one koji će se istima služiti. Ovi se blagoslovi vrše znakom sv. Križa eda se Presv. Trojstvo po zaslugama Muke i Smrti našega Gospodina Isusa Krista, udostoji posvetiti stvari, koje bivaju blagoslovljene. Blagoslova i blagoslovina bilo je uvijek u Crkvi. Naš božanski Otkupitelj blagoslivljao je djecu (Mat. 19, 13-15): blagoslovio je hljebove i ribe, koji su se na čudnovati način umnožili (Mat. 14, 17-21). Sv. Pavao hvali prve kršćane radi toga što bi običavali blagoslivljati jela prije blagovanja. Oci kršćanskih obitelji slijedeći primjer starih Patrijarha blagoslivlju još danas svoje sinove u nekim svečanim prigodama i prije nego se imaju s njima rastati.

Marija kći glasovitoga generala de Sonisa piše: „Kako očinski blagoslov uvijek djeci nosi sreću, naš bi dragi otac poslije skupne večernje molitve učinio nad svakim od nas križ, kojim nas je

znakovao već od koljevke naše“. Jedan očevidac priča: „U večer sam s udivljenjem gledao, kako dolaze redom djeca pred stolicu oca, a on bi ih zagrlio znamenovavši ih znakom svetoga križa. Dirnula me velika nježnost hrabrog generala Sonisa. Činilo mi se da prisustvujem prizoru kojeg minolog stoljeća“. (Vanino, l. c. str. 39.)

Krasnu li i ganutljivu sliku kršćanske ljubavi pruža otac koji blagoslivlja poslušnog sina kad ovaj kreće na daleki put, ili kad mu na smrtnoj postelji uz očinski blagoslov daje upute za kršćansko i pošteno vladanje!

Stvari koje se blagoslivlju u Crkvi jesu osobito ove: 1.) predmeti koje rabimo kod službe Božje, kao na primjer: crkveno ruho, sv. posudje, križevi, slike Svetaca, zvona, grobišta it.d.; 2.) ulje, voda i kruh. Najsvečaniji blagoslov ulja jest onaj koji Biskup obavlja na Veliki Četvrtak, kada blagoslivlje sv. Ulje zadnje pomasti, sv. Krizmu i katekumensko Ulje. Sveto bolesničko Ulje jest tvar sakramenta zadnje Pomasti, a sv. Krizma i katekumensko Ulje upotrebljava se kod Krštenja, Krizme, Rukopoloženja Biskupa i svećenika, kod posvećenja crkava, oltara, kaleža i plitica

Na uskrсну Subotu i u oči Duhova obavlja se svečani blagoslov vode, koja služi kao tvar kod podijeljivanja sv. sakramenta Krsta.

U sve Nedjelje prije župske Mise svećenik škropi vjernike vodom blagoslovljenom, čim ih sijeća na ono duhovno očišćenje što su primili u sv. Krštenju, te ih potiče da se skruše za svoje grijehе eda čistom savjesti budu dostojni prisustvovati nekrvnoj žrtvi sv. Mise.

Hvalevrijedan jest onaj nabožni običaj kojega se drže pravi kršćani koji neprestano imadu u svojim kućama blagoslovljene vode pa se danomice često, a svakako u jutro i na večer, živom vjerom križaju istom uz vruću želju da budu očišćeni od svojih grijehа i očuvani od zasjeda nečistog duha.

Blagoslovljena voda ima moć da tjera vragove, da otklanja napasti i da nas oprašta od lakih grijehа, ako ju upotrebljavamo iskrenim pokajanjem; suviše ona sazivlje na nas i na naše djelovanje milost i blagoslov Božji. Kod *sprovoda* i u opće kod mrtvačke službe Božje škropimo blagoslovljenom vodom mrtva tjelesa ili grobove što ih skrivaju, ili još prazne odre koji nas na njih sijećaju, eda se Bog njima smiluje te im očisti duše i udijeli mir i brzo oslobodjenje od muka čistilišta. Dupliri, što su po običaju Crkve okolo odra namješteni znak su vjere, ljubavi i besmrtnosti duše kao što i uskrsnuća tijela na bolji život. Ovi vanjski obredi, time što potiču vjernike da mole za pokojne, od velike su duhovne koristi za iste.

II. Običaj da se vode *ophodi* ili *procesije* uveden je u Crkvi od najstarijih vremena. *Ophodi* vuku svoj početak od vremena progona, kad bi naime vjernici išli da traže po katahombama Moći svetih Mučenika, te bi ih prenašali u crkve, pjevajući psalme i bogoljubne pjesme. Isto tako *ophodi* su se kasnije rabili onda kada bi vjernici za vrijeme općih pošasti ili izvanrednih potreba obavljali molitve te moleći hodočastili na grobove Svetaca i na druga sveta mjesta, na kojima je Bog na čudotvoran način pokazao svoje svemogućstvo.

Ophodi su naravni izljev vjere kršćana i po-

treba naših duša, koje čute u sebi dužnost da kao što u crkvama tako isto zajednički i složno po javnim putevima i trgovima vrše činove poklona, pokore i prošnje k Ocu milosrdja i k zajedničkom Gospodaru, koji je na nebesima. I zbilja Križ što izmedju svijeća predvodi vjernike, označuje nam Isusa Krista, koji je ne samo vodja kršćana na putu k nebu, nego i luč i prosvjetitelj vjernika po svojoj božanskoj nauci. Ostali barjaci i slike Bl. Djevice Marije i Svetaca, što lepršaju izmedju vjernika, koji se mole i pjevaju, označuju nam ostale nebeske vodje, što prate naše korake i krijepe nas u borbama života. A sve nas ovo zajedno uči, kako mi, budući putnici u sužanjskoj dolini, moramo slijediti stope Isusa Krista, te, zagovorom naše premile Majke Marije i Svetaca, odvažno koracati na putu, koji nas vodi u nebesku domovinu. Eda pobožno i korisno budemo sudjelovali ophodima potrebno je da budemo prožeti živom vjerom i odvažnom željom da postignemo ciljeve za kojima je Crkva išla, kad je odredila ophode. Ti pak ciljevi jesu: 1.) javno hvaliti Boga, blagodariti Mu i prositi Njegov blagoslov i Njegovu zaštitu nad gradovima, i selima, i poljima od kojih nek ukloni svoje kazne; 2.) slaviti pobjedu kršćanstva, te u tu svrhu Križ predvodi ophod; 3.) sjećati nas da smo putnici na zemlji te da neprestano putujemo u prisutnosti Božjoj k nebeskoj otažbini.

Kad bi neki oholi neznalice, koji svetogrdno ismjeavaju i omalovažuju sve što je nabožno, mislili na uzvišeno značenje kršćanskih ophoda, za stalno ne bi ih pogrdjivali svojim podrugljivim i nedoličnim vladanjem, niti bih oponašali bilo u

svojim nekršćanskim zabavama bilo u svojim burnim političkim demonstracijama, koje, na žalost, svrše, mal da ne uvijek, tučnjavom i poremećenjem mirâ i općeg reda.

III. *Crkvenim obredima* nazivljemo neke čine što prate molitve eda služba Božja ispane što sjanije te da nas potaknu na sabranost i na čuvstva vjere i pobožnosti. Osim onih obreda, koji se upotrebljavaju kod podijeljivanja sv. Sakramenata i kod obavljanja sv. Mise, najobičniji jesu u Crkvi ovi: znak sv. Križa, pokleknuće i kadjenje.

Znak sv. Križa, koji se nazivlje i znakom kršćanina, jer nam služi da razlikujemo sljedbenike Isusa Krista od pogana upotrebljava se već od prastarih vremena u Crkvi Božjoj: po svjedočanstvu sv. Otaca prvi kršćani su ga vrlo često rabili. On nas sijeća na otajstvo našega Otkupa, koji je slijedio po mukama i smrti Isusovoj na Križu; riječi pak koje se izgovaraju dok se znamenujemo spominju nam tajnu Presv. Trojstva. Ovim svetim znakom mi ispovijedamo jedinstvo Božje u tri božanske Osobe i priznajemo se sljedbenicima onog Isusa, koji je bio propet za naše spasenje, suviše zazivljemo preslavno Trojstvo po zaslugama muke i smrti Spasitelja, napokon priznajemo da se ne samo ne stidimo Križa Isusova već da u Nj polažemo cijelo naše uhvanje i svu našu slavu, te se dičimo što nam je tim orudjem našega Otkupa urešeno naše čelo, naše srce i u opće cijelo naše tijelo. Radi toga znakom sv. Križa mi obilježujemo naše čelo i tako pokazujemo da se ne stidimo što smo sljedbenici Isusa Krista, naša prsa da posvjedočimo našu ljubav prama Njemu. Ako se stidimo ovog svetog

znaka pred drugima ili ga nedolično obavljamo br-
zom i bezmislenom kretnjom ruke; tada se ne samo
ogrješujemo o podli ljudski obzir, već izgleda kao
da se odričemo svoje vjere i stidimo Isusa Krjsta,
koji je rekao: „Tko se bude stidio mene i mojih
riječi stidit će se i njega Sin čovječji, kad bude
došao veličanstvom svojim i svog Oca i svetih An-
djela“. (Luk. 9, 26.).

Znak sv. Križa, kad je samo obavljen živom
vjerom i pobožnošću, tjera vragove, raspršuje napa-
sti, zazivlje na nas i na naša djela milost i blago-
slov Božji. Treba se dakle često križati, ali osobito
svako jutro i večer, prije molitve i svakog važnog
posla, u pogibeljima i napastima, i kad prolazimo
ispred kojeg Križa ili ispred koje Crkve.

Pokleknuća koja obavljamo sa desnim kolje-
nom *prignutim do zemlje* pred Presv. Sakramentom,
pokloni glavom što obavljamo pred Križem ili pred
slikama Svetaca jesu izvanjski čini počasti i po-
klonstva. Pokleknućem se osobito izrazuje ono naj-
više štovanje, koje ide jedino Boga, dočim prostim
poklonom glave izrazujemo štovanje koje ide Svece.

Tamjan, što se pali kod vršenja svetih Tajna,
označuje onu najvišu čast, koju iskazujemo Bogu,
kao što i želju da se naše molitve podignu prama
Njemu kao što se dim tamjana diže prama Nebu;
i kao što je tamjan ugodnog mirisa, tako i molitva
pobožno obavljena diže se Bogu ugodna do Njego-
vog prijestolja i sijeća nas na onaj lijepi miris kre-
posti, po kojima moramo omiliti Bogu.

Kade se oltari na počast žrtve sv. Mise, koja
se tu prikazuje; kadi se Križ, jer je on znak smrti
Spasitelja našega; kade se moći i slike Svetaca, jer

nam one predočuju prijatelje i ugodnike Božje.
Kadimo i svećenike kao namjesnike Isusa Krista i
vjernike, jer su oni po sv. Krštenju postali članovi-
ma Crkve, te su odredjeni da postignu vječno bla-
ženstvo. I tjelesa mrtvih kadimo, jer su ona bila
posvećena po svetima Sakramentima i jer je u nji-
ma prebivao Duh Sveti. Napokon kadimo i Evan-
djelje u znak časti koju dugujemo riječi Božjoj sa-
držanoj u svetim knjigama.

* * *

Božanski nas Otkupitelj opominje da neće svaki
koji govori Bogu: „Gospodine, Gospodine, ući u
kraljevstvo nebesko“, nego jedino oni, koji srcem i
jezikom hvale i ne Njegovo i vrše svoje dužnosti,
pokoravaju se Njegovim odlukama, zazivlju Njegovo
milosrdje i izbjegavaju zlo. (Matt. 7, 21).

Molimo dakle, draga braćo, iz dubine naše duše;
budimo vjerni štovatelji Boga, našeg milog Oca.
Molimo u našim tjeskobama, u našim nevoljama, u
našim napastima i u svim našim potrebama; moli-
mo iza kako smo počinili kakvo pomankanje eda
nam ga Bog oprost. Molimo za sve i za svakoga,
te ne zaboravimo u našim molitvama niti naše mile
pokojnike. Ova molitva biti će utjehom njihovim
dušama a našem tužnom srcu melemom i jakim po-
ticalom da se i mi jednog dana s njima sjedinimo
u blaženom gledanju Boga. Biti ćemo čisti i dobri,
budemo li se često i pobožno molili i u nevoljama
ovog zemnog života oćutiti ćemo neizrecivu radost,
koja će nam osladiti gorkosti života, a na kraju na-

šeg putovanja po ovoj dolini suza, ubrati ćemo stostruki plod vjernosti i u strajnosti naše.

Molimo Boga, moja milo braćo, navlastito u ovima danima teških kušnja eda On utješi bijedno čovječanstvo dugotrajnim mirom, koji nek opet veže ljude dobre volje u zajednicu bratimstva i kršćanske ljubavi, te se tako oživotvori želja, koju je naš Otkupitelj u oči svoje smrti ovim riječima izrazio : „Oče, ja te molim za sve one, koji će ikada u mene vjerovati, eda svi budu jedna duša po izmjeničnom sjedinjenju, i ustrajnoj ljubavi, nek ovo sjedinjenje bude tako savršeno, te ono bude barem blijedom slikom onog božanskog sjedinjenja, koje sjedinjuje mene s Tobom, nebeski Oče!“ (Iv. 17, 2).

Bog mira i ljubavi nek bude sa svima vama, dragi sinovi, za života i na zadnjem času vaše smrti.

Zadar, 2 veljače 1919.

✠ VINKO, Nadbiskup.

Iza kako bude pročitana i rastumačena vjernicim ova pouka u prve dvije ili tri korizmene nedjelje, poštovani će dušobrižnici pročitati i zgodnim opaskama objasniti pastirski list o sv. Ispovijedi objelodanjen godine 1914.

U nedjelju koja pada na 2 dojučeršnjeg ožujka pošt. će župnici javiti vjernicim da glede nemersa i posta za ovu godinu vrijedi do daljnjih odredaba oprost, što je nadbiskupski Ordinarijat saobćio okružnicom 14/3 1917 br. 499, koja je bila tiškana u br. 3 god. 1917 diecezan-kog Lista.

